اولسي ادب

اولسي ادب هغه ادب ته وائي کوم چې په لیکلي حالت کښې موجود نه وي. د کوم چې تکوال نه وي معلوم. او کوم چې سینه په سینه او نسل نه بل نسل ته را منتقل کیږي. او د کوم ژبان چې انتهائي ساده وي.

ټپه یا لنډۍ:

ټپه یا لنډۍ د یو صنف دوه نومونه دي. د پښتو د عوامي شاعرۍ دا د ټولو نه اهم صنف دے. محققین په اتفاق سره وائي چې د پښتو شعر ابتداء د ټپې نه شوې ده. ټپې کښې همیشه دوه مصرعې وي. دړې ورمبۍ مصرعه لنډه وي دغې وجې نه ورته لنډۍ وائي.

ټپه ورته ځکه وائي چې دې سره اواز ټپ شي. د دې طریقه دا ده چې دا اکثر په اوچت اواز ویلې شي. لو دغه طریقې سره یو څو لنډۍ ویلو نه پس د ویونکي اواز ټپ شي او بیا نور نه پورته کیږي ځکه ورته ټپه وائي.

دې ته مصرعه هم وائي ځکه چې د دې اولنې جز لنډ او دویم جز اوږد دي او ټوله مصرعه یا لنډۍ د سرنه تر اخره پورې یکه د یو مصرعې مثال دي.

بله وجه قلندر مومند وائي چې ټپه پښتو ژبه کښې "مصر" ته ویلې شي

ټپه یا لنډۍ:

جانان د مور پلار ته خوږ دی
ځکه مې اوښکې د نیاز بینو سترګو زې نه

زما یاره ورته لوګي کړې
زما کاته په جانان بد راغلي دي نه

خدایه مې په دواړو سترګو ړوند که
بچې سته په مخه بل مخ ته نه ګورم

د اسرې ځوانۍ مې پاتې نه شو
د دلاسې ځلک مې لتورې خاورې شو نه

په زړه مې غم غلبه اوکړه
د سمندر په څېر زانله لاهو

ارمان زوانه پسې پکار دی
کم عقل خلق د دولت ارمان کوي نه

لیونی پسې مانه چاپیر دی
جانان په عشق عشق ګوری طابې خوری نه

زما دي سره نصيب کو خدايه
چې کم يار کم عقله رک د مور نه شي نه

بل تون يوازې په ما نه دي
بل تون شمال دي پرا پاره رسېجوي نه

ما به وائيل چې بل تون شته دي
کم عقل يار به شين راته په خندا شو نه

که ذه خروې چې بل تون دي
ما به اشنه په لاس توالي ګرزاوه نه

ما له ده اخيل زيړ خپتي بنه دي
ترد ناره پورې قلفي راسره اوړي نه

د هندوستان په شارلمي زي
ده کوسه مب تر پندی لار شي بيا رازي نه

رسول الله په باغ کله ټکي
ګلان شرميکی مخ په پاړه پټوي نه

سړی په نوم نه سړی کیږي
سړی هغه وي چې ئې کار د سړو وینه

ستا د یوې ورځې خنداوه
زه به ژړا درپسې ټول عمر کومه

د زړه په سر مې ازغي مات شو
نه ئې وستې شم نه ئې درد ازغملې شم

په لاره زم توبې اوباسم
ستا د یارۍ توبه مې لې لا نه راځي نه

اشنا نندوس ناسته د بازکه
ده کم نصیبه به ناسته ئې غلې دمه

سندره

زما صنم د خاپیرو کړې ښکار دې
زړګې مې بې قرار دې اوس غوارم دیدنو نه
زما صنم کړې ښکار د خاپیرو دې
د حسن غزن په بقول جهان کښې د خارو دې
سورکې پیزوان ئې او بزان ښه په نخرو دې
بل په غاړه ئې د سریا قوتو یار دې
زړګې مې بې قرار دې اوس غوارم دیدنو نه

Scanned with CamScanner

خوشحال خان خټک

د خوشحال خان خټک قامي او وطني شاعري

- اطاعت د علول امر ذکه نه کړم
خليفه د زماني په زړه کافر دي

- پښتانه که ګلس وربانديي ګرزي
ورته ايخيي مغل د خلوه تال

- نه يې ننګ شته نه يې شرم
ته نابودي د سګان
د په ننګ د پښتانه يم
دي نوي مغلان

- هره چاره د پښتنو تر مغل ښه ده
اتفاق ورسره نشته ډېر ارمان

- که توفيق د اتفاق پښتانه موي
زوړ خوشحال به دوباره شي په داځوان

د خوشحال خان خټک رزمیه شاعري

- لا ترا وسه ټې مازغه په کلا رنه دي
چا چې ماسره د حلې سر په سر دي
- لا په خوب کښې په لرزه بربوزي
چې د چا ترغوږ زما د تورے شرنګ دي

- چې مغل ورته ې د ترا توره
درس پښتون ې وا عالم ورته ې اخکاو کړه
اتفاق په پښتانه کښې پیدا نه شو
کښې ما به د مغل کر بوان پاره کړه

د خوشحال خان خټک اخلاقي شاعري
- چې دروغ تر خولې وباسي کله خوله ده
چې رښتیا تر خولې وباسي خوله هغه ده

- که دې طمعه د مخلوق له دره بیرې کړه
بادشاهي دې مبارک شه که ګدا ئې

- تر مطلوبه پورې شرط د رسیدو دے
که تمامه لار په ویښو شي الوده

چې د خلکو نیک خوایي لري په زړه کښې
مبارک شه بادشاهي لري په زړه کښې

که کوشش که په اخلاص ده تې ذامن یم
که کامران په اخپل مراد نه شو سړي

که اسمان دي د زمري په خوله کښې ورکه
د زمري په خوله کښې مه بریکدا همت

د خوشحال خان خټک عشقیه شاعري

ده سحر باده ګزر په چمن بیا کړه
په چمن کښې رنګا رنګ ګلونه واکړه
خوله ئې چې شوا په شهد او په شکرو
چې سحري سته ده ل او ب سما کړه

توره چې تیریږي خو خزار لره کنه
زلفې چې ول ول شي خو اخپل یار لره کنه
سله راته وائي چې په اخپلو نظر مه کړه
سترګې چې پیدا دي خو دیدار لره کنه
شیخ د هر سړي پیدا دي اخپل اخپل کار لره کنه